

2020

EUSRAT

műhelytanulmányok

2020

EUSTRAT

műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor:

Dr. Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	6
---------------------------------	---

Biztonság- és védelempolitika

Tárnok Balázs

A Bizottság bemutatta a migrációs paktum új tervezetét – továbbra is a migráció menedzselése és nem annak megállítása a cél	12
---	----

Miszlivetz Áron James

Elnöki ügyek: transzatlanti partner vagy védelmi szövetséges?	19
---	----

Demokrácia és jogállamiság

Navracsics Tibor

Demokrácia és járvány	23
-----------------------	----

Gát Ákos Bence

Az Európai Unió és a jogállamiság: az elmúlt évtized trendje	28
--	----

Petri Bernadett

Münchhausen báró a mocsárban – Az Európai Parlament áprilisi távolsági plenáris ülése a koronavírus elleni küzdelemről	37
--	----

Pató Viktória Lilla

EYE 2020 – az Európai Ifjúsági Rendezvény és a részvételi demokrácia	44
--	----

Navracsics Tibor

Beszéd az Európai Unió állapotáról	51
------------------------------------	----

Kalas Vivien

Közérdek vagy önérdék? – Az Európai Parlament választási reformról szóló javaslata	54
--	----

Digitalizáció, innováció és tudományfejlesztés

Pató Viktória Lilla

Nemek közötti egyenlőtlenség a digitális térben, a Digital Gender Gap	58
---	----

Pató Viktória Lilla

Újabb mérföldkőhöz érkezett az Európai Bizottság a Digitális Európa felé vezető úton	63
--	----

Gazdaság és pénzügy

Máthé Réka Zsuzsánna

Skizofrén csiga a nyeregben?	69
------------------------------	----

<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal	74
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Mire lesz több és mire kevesebb pénz?	78
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Felértékelődött a régiók szerepe	82
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
K mint katasztrófa?	85
<i>Kalas Vivien</i>	
Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért	88
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Szegény Európa egyre szegényebb	92
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Csőbörből vödörbe: krízisből válságba?	96
<i>Petri Bernadett</i>	
Lehetetlenre nem szabad vállalkozni – uniós zöldpolitikai célok és a kisvállalkozások jövője	99

Kisebbségpolitika

<i>Varga Csilla</i>	
Megemlékezés vagy ünneplés? – Trianon a szomszédainknál	105

Oktatás és kultúra

<i>Kalas Vivien</i>	
Tanulmányi mobilitás: tovább nő a különbség Kelet- és Nyugat-Európa között?	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az európai oktatáspolitikai új irányvonalai	113
<i>Kalas Vivien</i>	
A tagállamok oktatási és képzési eredményei a 2020-as célok tükrében	117

Szomszédságpolitika

<i>Miszlivetz Áron James</i>	
Zágrábtól Záhgrábig: Csúcson a Nyugat-Balkán?	121

Uniós intézmények

<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői immunitás az Európai Parlamentben – A mentelmi jog alkalmazásának aktualitásai	124

<i>Petri Bernadett</i>	Érzékcslódás vagy integrációra mért ütés – miről is szól tulajdonképpen a Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntése?	134
<i>Petri Bernadett</i>	Luxemburg kontra Strasbourg – jogértelmezési bizonytalanságok a tranzitóna vitában	144
<i>Petri Bernadett</i>	Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetlenségi vizsgálata	158
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Parlament és a kiéheztetés politikája – néhány gondolat Katarina Barley nyilatkozatának margójára	164
<i>Petri Bernadett</i>	Időközi alelnökválasztás az Európai Parlamentben és a D'Hondt-rendszer aktualitásai	171
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Unió 2020-ban V. – Az Európai Parlament	177

V4

<i>Tárnok Balázs</i>	Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre?	186
----------------------	---	-----

English studies

<i>Áron James Miszlivetz</i>	Reimagining European Enlargement: A New Way Forward?	192
<i>Balázs Tárnok</i>	Impact of the Coronavirus on ECI Procedures – Will the Commission Extend Deadlines?	195
<i>Áron James Miszlivetz</i>	External Remedy for a Pandemic: Supporting the Eastern Partnership	201
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Macro-financial Assistance in Challenging Times: The EU in Ukraine	205
<i>Balázs Tárnok</i>	Slovakia Still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union	210
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Western Balkans at the Door: The New Enlargement Package	217

Szerzők rövid szakmai életrajza

Gát Ákos Bence a Párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász, politológus és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a Duel Amical – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója. Kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az Európai színtéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

2020 januárjától a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSRAT) munkatársa.

Főbb kutatási területei közé tartozik az Európai Tanács döntéshozatala, az európai uniós demokrácia, a jogállamisági kérdések, illetve az Európai Unió oktatáspolitikája.

Dr. Máthé Réka Zsuzsánna PhD előbb kommunikációt, valamint német nyelvet és irodalmat tanult, később okleveles közgazdász végzettséget szerzett közintézmények menedzsmentje szakirányon a Michigan State University és a Babes-Bolyai Tudományegyetem közösen működtetett mesterképzésén. Tanulmányait a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában

Szerzők rövid szakmai életrajza

folytatta, a képzés keretein belül ösztöndíjjal tanult a prágai Károly Egyetemen. Doktori tanulmányaival egy időben ösztöndíjasként tanult a College of Europe mesterképzésén, ahol európai politikatudomány és közigazgatás szakon végzett. Felsőfokú tanulmányait román, német, angol és francia nyelveken végezte.

Tudományos tevékenysége során országos kutatói pályázatot nyert 2014-ben, amelynek szakmai felügyelője a Magyar Tudományos Akadémia volt, valamint 2017-ben az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjpályázatán nyert doktorjelölt kategóriában. Számos nemzetközi konferencián adott elő, és több hazai és nemzetközileg is jegyzett folyóiratban megjelent publikációja van. Oktatott a Budapesti Corvinus Egyetemen és a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen.

Kutatóként dolgozott az NKE Amerika Tanulmányok Kutatóintézetben, munkáját 2020-tól az Európa Stratégia Kutatóintézetben (EUSTRAT) folytatja. Itt elsősorban a gazdasági és pénzügyi, valamint kohéziós politikákkal foglalkozik, de a szakterületei közé tartozik a szociális politikák, a nyilvános diplomácia, az európai és amerikai identitás, a társadalmi mozgalmak, valamint a társadalmi tőke is.

Miszlivetz Áron James 2012–2015 között a leideni egyetem nemzetközi tanulmányok (BA) hallgatója, majd 2018-ban a bruges-i College of Europe, Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia szakirány ösztöndíjas mesterhallgatója. Diplomamunkáját az EU antikorrupciós tevékenységéről írta az ukrán védelmi szektorban, amely során elnyerte a legjobb antikorrupciós témájú szakdolgozat díját. 2018-tól az Európai Unió Ügyekért Felelős Államtitkárság főosztályvezető-helyetteseként, jelenleg a kabinetben segíti a magyar EU-s szakpolitikák koordinációját. 2020 márciusától a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Európa Stratégia Kutatóintézet kutatója. 2021 márciusától az Európai Bizottság Szomszédsságpolitika és Bővítés Főigazgatóságán kiküldött nemzeti szakértőként segíti a Bizottság munkáját.

Kutatási témái: EU-s szomszédsságpolitika, Keleti Partnerség, Nyugat-Balkán, EU-s biztonság- és védelempolitika, EU–NATO-kapcsolatok.

Dr. Navracsics Tibor 1990-ben szerzett diplomát az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. 1999-ben doktorált az ELTE ÁJK-n politikatudományból. 2006-tól 2014-ig a Fidesz országgyűlési képviselője és frakcióvezetője volt. 2010 és 2014 között közigazgatási és igazságügyi miniszteri és miniszterelnök-helyettesi pozícióit

Mire lesz több és mire kevesebb pénz?

Az Európai Unió új többéves költségvetési tervezete jelentősen csökkenti a hagyományos tételek finanszírozását, ellenben tükrözi az önmagát „geopolitikai bizottságként” meghatározó von der Leyen vezetete Bizottság prioritásait.

Az Európai Tanács négynapos ülése után az uniós kormányfők megállapodtak az EU többéves költségvetési tervezetében. Ahogy azt korábban írtuk,¹ minden tagállam egy kicsit nyertesnek érezheti magát, de senki nem lehet maradéktalanul elégedett. A soron következő elemzés nem az egyes tagállamok érdekeinek és érdekérvényesítési képességének vizsgálata, hanem az Európai Unió legújabb költségvetési keretének egyes fejezetek szerinti előzetes elemzése.

A teljes körű elemzésnek két akadályja van: egyrészt, az egyes uniós hatáskörbe tartozó, már megszokott tételeket a korábbi kerethez képest más csoportokba sorolták be, másrészt, a jelenlegi, az Európai Tanács által kiadott hivatalos dokumentumban² egyelőre nem szerepelnek a legapróbb részletekbe menően az egyes tételek keretköltségei. Ennek megfelelően a jelenlegi és következő költségvetést összehasonlítani csak megközelítőleg lehetséges. Az előzetes elemzés alapján azonban úgy tűnik, hogy az Európai Unió új, többéves költségvetési kerettervezete egyértelmű elmozdulást mutat a korábbi prioritásoktól.

A 2014–2020-as kerettervezet³ legnagyobb részét, mintegy 39%-át a *Fenntartható fejlődés* címszóval ellátott fejezet tette ki. Ennek részeként volt felüntetve a közös agrárpolitika⁴ is, amely két oszlopos tétel volt (a mezőgazdasági termelőknek nyújtott piaci intézkedések és közvetlen kifizetések, valamint a vidékfejlesztés). A korábbi költségvetési keretben erre összesen 417 312,05 millió eurót szántak. Ezzel szemben jelentős csökkenésnek tűnik az új költségvetési keretben⁵ szereplő *Természeti erőforrások és környezet-*

¹ Navracsics Tibor: *Ki győzött?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 21.

² Európai Tanács: *Az Európai Tanács rendkívüli ülése (2020. július 17., 18., 19., 20. és 21.) – Következtetések.* Brüsszel, (2020. július 21.).

³ European Commission: *EU Funding Programmes 2014–2020* (é. n.).

⁴ European Commission: *Common Agricultural Policy (Pillar I). Heading 2: Sustainable Growth: Natural Resources* (é. n.).

⁵ Európai Tanács (2020): i. m. 42–46.

Mire lesz több és mire kevesebb pénz?

védelem című 356 374 millió eurós fejezet. Ez tartalmazza a továbbra is két oszlopos közös agrárpolitika tételeit, sőt, ebből az összegből kell az alábbi tételek költségvetését is kigazdálkodni: Európai Tengerügyi és Halászati Alap, az Unió tengerpolitikájához és az Unió óceánpolitikai irányítás területén tett nemzetközi kötelezettségvállalásaihoz nyújtott célzott finanszírozás, a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE program), valamint a Méltányos Átállást Támogató Alap. Mi több, a mezőgazdasági termelőknek nyújtott kifizetések és támogatások összege folyamatosan csökkenni fog: míg 2021-ben 38 564 millió euróra lehet számítani, addig 2027-ben legfeljebb 35 183 milliót fognak folyósítani.

Kevésbé drasztikus változást, de számottevő különbséget tapasztalhatunk a kohéziós alapok esetében is. A korábbi pénzügyi prioritások második helyét, a források 34%-át,⁶ vagyis 371 000 millió eurót a kohéziós alapokra különítették el. A 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret második fejezete, a *Kohézió, reziliencia és értékek*, erre összesen 377 768 milliót szánt, amelyből 330 235 millió euró lesz elérhető a *Gazdasági, társadalmi és területi kohézió* tétel alatt. Vagyis a következő hét évben több mint 47 millió euróval kevesebb áll majd a területi kohézió kialakítására, vagy a munkanélküli fiatalok foglalkoztatását célzó programokra. Jó hír viszont, hogy, a közös agrárpolitikával ellentétben, ezek a források évente növekednek majd.

Az Európai Unió számára kiemelkedően fontos egységes piac, innováció és digitális gazdaság fejlesztése a korábbi költségvetési ciklushoz képest kevesebb összegből kell majd kiemelkedő eredményeket elérjen. A jelenlegi *Versenyképesség a növekedésért és a foglalkoztatásért* alfejezet leginkább a 2021–2027-es költségvetés *Egységes piac, innováció és digitális gazdaság* fejezettel hasonlítható össze, hiszen ezek a részek számos hasonló programot tartalmaznak. Ilyenek például az európai vállalkozások és kis- és középvállalkozások versenyképességét kedvezően befolyásoló intézkedések, az európai infrastrukturális hálózatfinanszírozás, a kutatás- és innovációfejlesztés vagy akár az európai úrprogramok. Ez a fejezet a korábbi költségvetési keretben 142 000 millió eurós felső összeghatárral szerepelt, a jövőben viszont 10 millióval kevesebbet lehet erre költeni, hiszen mindössze 132 781 milliót különítettek el erre a célra. Fontos itt megemlíteni, hogy bár a vártnál⁷ jóval kisebb

⁶ European Commission (é. n.): i. m.

⁷ Kalas Vivien: *A vártnál kevesebb pénz jut az Erasmusra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 22.

az Erasmus+ program keretének növelése, a több mint 40%-os forrásemelést így is jelentős előrelépés a korábbi időszakhoz képest.

Az Európai Unió soron következő többéves költségvetése három, már korábban létező fejezet esetében emelte a keretet. Többet szánunk a *Migráció és határigazgatás*, a *Szomszédság és a világ* fejezetekre, mint a korábbi években, mi több, a korábbi költségvetés egyik fejezetének tétele külön fejezetté alakult át, ezzel is jelezve a *Biztonság és védelem* felértékelődését, amelyre összesen 13 185 millió eurót különítettek el.

A korábban is létező Menekültügyi és Migrációs Alap kerete 3 137 millió euró volt, az új költségvetési tervezetben 8705 millió eurós felső határ szerepel. A bővített keret nem csupán a tagállamoknak a menedékkérők befogadása terén végzett munkáját és integrációs intézkedéseiket támogatja, hanem a közös menekültügyi és migrációs politika kidolgozását is. Ez a keret fedezi a migráció külső kezelését, így többek között a visszaküldési intézkedéseket és a – különösen az EU-val határos vagy az EU határaihoz közeli – harmadik országokkal való együttműködéseket is.

A legújabb tervek szerint a 2021–2027-es időszakban a *Szomszédság és a világ* fejezet kiemelt figyelmet és ennek megfelelően bőséges támogatást, mintegy 98 419 millió eurót kapott. Ennek megfelelően mindazok a programok, amelyek az Európai Unió külső együttműködésének koherenciáját, átláthatóságát és rugalmasságát növelik, ebből a keretből finanszírozhatók. A jelenlegi Európai Fejlesztési Alapból finanszírozott szubszaharai Afrikával, valamint a karibi és csendes-óceáni térséggel kapcsolatos kiadásokat is ebbe a fejezetbe csoportosították át. Ezzel szemben, a korábbi *Global Europe* fejezet hasonló tételei összesen csak 66 000 millió eurót tettek ki.

Az új költségvetési keret tehát egyértelműen eltér a korábbi finanszírozási prioritásoktól, hiszen a kohéziós politikákra, a közös agrárpolitikákra vagy a munkahelyek teremtésére és a beruházások támogatására jóval kevesebb összeget szántak, mint a korábbi években. Ezzel szemben felértékelődtek az EU-n kívüli migrációs és menekültügyi intézkedések, valamint az EU külső tevékenységének támogatását célzó programok.

2020. július 27.

Mire lesz több és mire kevesebb pénz?

Felhasznált irodalom

- Európai Tanács: *Az Európai Tanács rendkívüli ülése (2020. július 17., 18., 19., 20. és 21.) – Következtetések*. Brüsszel, 2020. július 21. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10-2020-INIT/hu/pdf>
- European Commission: *Common Agricultural Policy (Pillar I). Heading 2: Sustainable Growth: Natural Resources*. (é. n.). Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/funding-programmes/heading-2-sustainable-growth-natural-resources_en
- European Commission: *EU Funding Programmes 2014–2020* (é. n.). Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/funding-programmes_en
- Kalas Vivien: *A vártnál kevesebb pénz jut az Erasmusra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 22. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/07/22/a-vartnal-kevesebb-penz-jut-az-erasmusra>
- Navracsics Tibor: *Ki győzött?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 21. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/07/21/ki-gyozott>

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánljuk az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyzes bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defense policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighborhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.